

DE INTERNATIONALE BESTSELLER

Claude Béata

De katten psycholoog

Wat je moet weten over
het gedrag, gevoel en
geluk van je kat

Lannoo

Inhoud

Voorwoord

7

Inleiding

13

HOOFDSTUK 1

De dubbele natuur van de kat

17

HOOFDSTUK 2

Het belang van territorium

55

HOOFDSTUK 3

De band tussen baasje en kat

101

HOOFDSTUK 4

Kattenpsychiatrie

151

HOOFDSTUK 5

De kat als icoon en klokkenluider

197

Nawoord

247

Bibliografie

249

Voorwoord

Zijn prettige manier van vertellen weerhoudt Claude Béata, klinisch dierenarts en gedragsbioloog, er niet van zijn betoog kracht bij te zetten met anekdotes die filosofische vragen oproepen.

Sinds katten voor het eerst met ons in contact kwamen, is hun gedrag geëvolueerd. Het blijven natuurlijk katten en het ligt in hun aard om te jagen, op de loer te liggen en alles wat beweegt gracieus te bespringen. Een kat is een kat, een snel, geluidloos en sierlijk roofdier dat met zijn kleine tandjes een prooi die drie keer zo groot is als hijzelf aan stukken kan scheuren. Maar leven in een mensenwereld met een beschaving waarin het ritme van werken en rusten, van jagen en vrede, is verstoord door dolgedraaide technologie, veroorzaakt bij zowel mens als dier biologische veranderingen en gedragsstoornissen.

Hoge leeftijd is een product van de beschaving. In een omgeving zonder mensen leeft een kat drie of vier jaar, maar in een door techniek vermenselijkte omgeving zorgt dezelfde genetische code ervoor dat hij tussen de vijftien en twintig jaar oud wordt. Uit de skeletten van meneer en mevrouw *Sapiens* van voor de neolithische revolutie, 8000 tot 10.000 jaar geleden, blijkt dat zij nauwelijks ouder dan dertig werden.

Tegenwoordig zal een op de twee meisjes honderd worden en halen mannen de negentig.

Echt waar? Dus mensen en dieren hebben een gemeenschappelijke code? In een door de beschaving gecreëerde wereld verandert de formule van een genetische code bij katten en bij mensen. Heeft de kloof tussen mens en dier dan misschien meer te maken met de wens erin te geloven dan met een klinische observatie?

Claude Béata vertelt ons als klinisch dierenarts wat katten hem hebben geleerd. Een kitten die alleen is, verstoken van elke relatie, kan geen kat worden. Daarvoor heeft hij een ander nodig. Is die ander afwezig of veranderd, dan verloopt zijn ontwikkeling moeizaam. Zijn hersenen functioneren slecht door veranderde omgevingsstimuli (te weinig of juist te veel prikkels) en kunnen geen gedrag te weegbrengen dat bij een kat hoort.

Als alles goed gaat, leert een kitten een kat te worden door met zijn broertjes en zusjes te stoeien en naar de staart van zijn moeder te grijpen. Die vechtpartijtjes en onschuldige agressie lokken geen vijandigheid uit. Maar als een kitten sterker wordt, veroorzaakt hij met zijn gewicht en zijn tandjes soms pijn die de moeder dwingt om te reageren. Ze krijgt even, blaast onverwacht naar de snuit van haar jong of heft dreigend een poot op, maar zonder haar nagels uit te slaan. Dat volstaat om de speelse agressie van het katje in te tomen. Een kitten die met de fles wordt grootgebracht leert die noodzakelijke agressie niet te beteugelen, waardoor hij de rituelen rond interactie niet of maar gebrekkig meekrijgt. Het jonge katje zal slecht socialiseren.

Claude Béata illustreert zijn boek met talloze voorbeelden. We vinden het heerlijk om voor die prachtige tijgertjes te zorgen, maar zodra zich een ontwikkelingsprobleem voordoet, baart het kleine roofdier ons zorgen en roepen we de hulp in van een dierenarts.

Ik leerde Claude Béata kennen kort nadat hij zijn studie diergeneeskunde had afgerond en zich wilde verdiepen in dierenpsychiatrie. Dit vakgebied kwam tijdens zijn medische opleiding nooit aan bod. Dierenartsen moesten het hoofd bieden aan klinische problemen die ze tijdens hun opleiding nooit hadden leren oplossen. Door het contextualiseren van kennis begon men zich af te vragen of de mens echt wel zo'n bovennatuurlijk wezen¹ was dat niets gemeen had met dieren en dus ook niets van ze kon leren. De Franse filosoof en socioloog Edgar Morin stelde voor om disciplines te integreren in plaats van ze tegenover elkaar te plaatsen waardoor ken-

nis² versnipperd raakte. Er begon zich een darwinistische stroming te ontwikkelen tegenover het mysterie van de levende wereld, maar die kreeg maar weinig navolging. De buitenwereld verweet ons 'de mens te reduceren tot het niveau van een dier' en universiteiten boden slechts de keus tussen zuiver biologische en zuiver psychoanalytische verklaringen. Toch was het eenvoudig vast te stellen dat Freuds redeneringen, waarin hij biologie koppelde aan de omgeving³, evolutionair en darwinistisch waren. De Franse psychoanalyticus Jacques Lacan was een van de eersten die het natuurlijke gedrag van dieren aanhaalde om de menselijke psyche⁴ te verklaren. De algemene overtuiging was echter zo sterk dat de buitenwereld en de universiteit niets moesten hebben van deze naturalistische en experimentele gegevens.

En dus verzamelde Claude Béata dierenartsen om zich heen die een levende, veranderende en integratieve wereld van mens en dier wilden onderzoeken. De universiteit van Toulouse stelde hem in staat een opmerkelijke universitaire opleiding op te zetten voor studenten die al werkzaam zijn als dierenarts en talent hebben voor klinische observatie en experimentele manipulatie. Een aantal van hen komt in dit boek aan bod.

Ik nodig Claude Béata regelmatig uit voor mijn eigen colleges aan de universiteit van Toulon. Resultaat gegarandeerd, want ik weet dat zijn verhaal dankzij zijn scherpe geest en de methode waarover je in dit boek meer zult lezen plezierig, amusant en overtuigend zal zijn.

Hij laat ons een kattenwereld ontdekken die heel anders is dan een mensenwereld. Tussen katten en mensen ontstaan dan ook regelmatig misverstanden, wat verklaart waarom zich problemen voordoen in de relatie en katten soms opmerkelijk agressief kunnen worden. Maar begrijp je eenmaal wat er is misgegaan, dan kun je daar iets aan doen. Vaak leidt dit tot verbetering. De term 'schizipathie' (lijden in een relatie) kende ik niet. Een kitten die vroegtijdig zijn moeder kwijtraakt, ontwikkelt niet de primaire functies die

het begin vormen van zijn socialisatie (als kat). De ernstige stoornis waaraan deze zintuiglijk geïsoleerde kittens lijden, komt volledig overeen met die van baby's die in de steek zijn gelaten. Maar als zo vroeg mogelijk een affectieve vervanger wordt aangeboden om te voorkomen dat de neuronale functiestoornis van blijvende aard is, dan zien we een herstel van de ontwikkeling die we resiliëntie (veerkracht) noemen.

De hier door Claude Béata beschreven klinische praktijk stelt ons voor een filosofisch probleem: mogen we van 'dierenwaanzin' spreken als we een stoornis constateren? Toen ik me in de jaren 60 voor dit fenomeen interesseerde, werd in publicaties gesproken van 'neurose bij dieren'⁵. De term 'neurose' is nu uit de internationale classificaties verdwenen. En de term 'waanzin' betekent niets. Kun je stellen dat een kat psychotisch is en afgesneden van de realiteit? Ik denk eerder dat katten met een gedragsstoornis door een voorval in hun ontwikkeling een verandering hebben ondergaan. Als het mankement wordt ontdekt, dan kunnen we er met een soort relationele fysiotherapie vaak iets aan doen. Heropvoeden lukt tot ieders plezier vaak verrassend goed.

Op dat punt waren we in de jaren 80 gekomen toen we ideologische, haast metafysische discussies voerden over de stelling dat mens en natuur niets met elkaar te maken hebben. De mens domineert de natuur, dat is alles. De man domineert dieren, vrouwen, kinderen en andere, zwakke mannen. Zo ontstond een aristocratie, werden grenzen getrokken, en werden godsdienst en een moedertaal opgelegd. Dankzij dominantie heerste er orde, maar dan wel orde zonder tegenspraak.

En toen kwam het (corona)virus. De productiewedloop stopte, reizen werd onmogelijk en individuen werden van elkaar gescheiden. Als vanzelfsprekend ontdekten we wat we eerder niet wilden zien: de mens is niet afgesneden van dieren, hij is een van hen. Het virus is een product van de beschaving. Er bestaan miljoenen virussen in en om ons heen. Vaak zijn ze heilzaam, omdat ze bijdragen

aan de synthese van neurotransmitters die ons stimuleren en een prettig gevoel bezorgen. Maar als we om meer vlees te produceren enorme veeteeltbedrijven opzetten en planten genetisch manipuleren, veroorzaken we bij varkens en vogels dna-combinaties die tot mutaties leiden, en nieuwe virussen die giftig zijn voor onze organismen. Vervolgens raken die gemuteerde virussen, die tientallen miljoenen doden tot gevolg hebben, door technische wonderen als schepen en vliegtuigen over de hele aardbol verspreid.

Deze tragische ervaring bestaat al sinds het neolithicum, sinds we dieren en planten ‘domesticeren’. Ze bewijst dat de mens niet ergens boven de natuur zweeft, maar er deel van uitmaakt, net als planten, waterlopen en dieren. Van alle ziekten bij mensen bestaat 70% uit zoönosen, ziekten die door dieren op mensen worden overgebracht. Het antwoord is duidelijk: als we dieren slecht behandelen, als we ze ziek maken, zullen we samen met hen van de aardbodem verdwijnen.

We hebben er dus alle belang bij om ze beter te begrijpen, meer tot hun recht te laten komen en mooie momenten met ze te delen. Dat is wat ik van Claude Béata en de katten in dit boek heb geleerd.

Boris Cyrulnik, gedragsbioloog

HOOFDSTUK 1

De dubbele natuur van de kat

*'God schiep de kat zodat de mens
thuis een tijger kon aaien.'*

VICTOR HUGO

Iedereen die zijn kat wel eens op de loer heeft zien liggen of met een prooi heeft zien aankomen waarop hij met veel geduld en precisie had gejaagd, die net als ik oog in oog heeft gestaan met een kat als First die vastbesloten was om de strijd aan te gaan, of die een poes haar jongen heeft zien verdedigen tegen een hond die tien keer zo groot was als zij, weet dat dit kleine roofdier vrijwel volmaakt is aangepast aan het gevecht. Maar waarom zou je je leven willen delen met zo'n geboren vechter? Wie de jager heeft herkend, heeft ook gezien dat hij zich kan hechten, en gevoeld dat zijn gedrag een keuze is en geen automatisme. Juist dat maakt de relatie zo waardevol. Omdat een kat als huisdier van veel recenter datum is dan een hond, kunnen we nog het gevoel hebben dat we een vleugje wildernis in huis halen.

Bittere Noga

Ja, soms lijkt het wel alsof de tijger nooit ver weg is...

Toen ik Noga, een jonge Europese korthaar, probeerde te behandelen, bedacht ik herhaaldelijk dat ik niet mocht vergeten dat in dat kleine kattenlijfje tegenover mij al alle mogelijkheden van een volwassen roofdier schuilden.

Op een dag belde Angela me voor haar vier maanden oude kit-ten. Ze vertelde erbij dat ze in een rolstoel zat, waardoor het voor haar heel moeilijk was om langs te komen. Dus spraken we bij haar thuis af, wat altijd een hachelijke onderneming is als je het gedrag van een kat moet beoordelen.

Het is wel eens gebeurd dat ik het dier waarvoor ik kwam helemaal niet te zien kreeg. Ooit, toen ik nog algemeen dierenarts was, vroeg een cliënte me om haar kat bij haar thuis te vaccineren. Dan hoefde zij de deur niet uit en konden we bovendien voorkomen dat het bezoek aan de kliniek weer ontaardde in een gevecht. 'U zult zien hoe lief hij hier thuis is.' Ik had er weinig vertrouwen in, maar omdat ik gevoelig was voor de heftige emoties van deze patiënt besloot ik het te proberen. Bij de voordeur wilde ik op de bel drukken, maar nog voor ik mijn aanwezigheid kenbaar had kunnen maken, hoorde ik de kat al blazen. Mijn cliënte liet me teleurgesteld binnen. 'Ik begrijp niet hoe het kan, maar hij wist gewoon dat u het was en heeft een veilig heenkomen gezocht op de kast.' En daar zat hij, hoog en droog, ongevoelig voor het belang van vaccinatie en klaar om zijn huid duur te verkopen ten koste van onze handen en ons gezicht. Er zat niets anders op dan een nieuwe afspraak te maken, maar dan in de kliniek.

Ik sprak dus mijn zorgen uit tegenover Noga's eigenares, maar die verzekerde me dat Noga zich beslist zou laten zien. Bij mijn komst had Angela gezelschap van Agnes, een buurvrouw die haar elke dag hielp met huishoudelijke karweitjes. Ze kende Noga al

vanaf het begin en stak haar mening niet onder stoelen of banken. ‘Het is een duivel.’

Ik zat nauwelijks aan tafel om wat gegevens te noteren en meer te horen over de korte geschiedenis en de belangrijkste symptomen van de kat of hij sprong op mijn schoot, vervolgens op tafel en vandaar op de televisie (die vrij groot was). Daarbij stootte hij een kleine bloempot met een vetplant om. ‘Zo gaat het nu de hele tijd’, verzuchtte Angela. ‘Ik heb nog nooit zo’n onhandige kat gezien.’

Hoewel onhandigheid als criterium nog niet is opgenomen in de diagnose hypersensitiviteit-hyperactiviteitssyndroom (HsHa), voeg ik het tegenwoordig wel als belangrijk element toe aan mijn analyse van symptomen. We weten allemaal dat katten uiterst behendig zijn en soms feilloos tussen allerlei snuisterijen op een schoorsteenmantel kunnen springen zonder ook maar iets om te stoten. Dus als je ziet dat een kat zo weinig moeite doet om zijn sprongen te berekenen dat hij veel schade aanricht, is dat een teken dat hij zichzelf niet onder controle heeft. Dat automatische, onbewuste vermogen om essentiële bewegingen te coördineren en te controleren heeft bij honden te maken met motoriek en bijtgedrag, en we weten inmiddels dat het HsHa-syndroom bij honden¹ vaak voorkomt. Voor katten voegen we aan die twee voor honden genoemde vormen van zelfcontrole nog de beheersing van de klauwtjes toe.

Het komt zelden voor dat een kat alleen maar onhandig is. Als dit bij ons wordt gemeld, controleren we in welk opzicht hij onhandig is en in hoeverre dat gevaarlijk is.

Welke betekenis moeten we aan zijn onhandigheid hechten?

- # Is hij echt onhandig of probeert hij ons iets te vertellen? Veel katten laten rond etenstijd hun etensbakje vallen, ook al hebben ze hun bewegingen perfect onder controle. In dat geval geeft hij alleen maar een boodschap af, hij herinnert ons eraan hoe laat het

is en verzoekt dringend om niet te vergeten in zijn behoeften te voorzien. Dat heeft geen enkele pathologische betekenis.

Heeft zijn onhandigheid hem al in gevaar gebracht? Zoals hyperactieve honden veel vaker het slachtoffer zijn van ongelukken in huis, betalen ook katten met HsHa een hoge prijs. Katten die als parachutisten zo vaak van een balkon vallen dat het geen toeval meer kan zijn, katten die uit vraatzucht of onvoorzichtigheid voorwerpen inslikken die niet bedoeld zijn voor consumptie. Er zijn talloze redenen waarom ze bij een dierenarts of chirurg terecht komen, en de meeste dierenartsen wijzen de eigenaren er tegenwoordig op dat dit abnormaal gedrag is dat behandeld kan worden.

Met Noga waren we zover nog niet. Vanaf zijn plekje op de televisie hield hij me in de gaten. Ik gaf een tikje tegen een pen die op tafel lag en bliksemsnel sprong hij eropaf. Angela waarschuwde me. 'Pas op, als hij speelt, is het een tijger.' Kijk eens aan, daar hebben we die grote kat weer! Ik daagde Noga uit door mijn hand onder de tafel te verstoppen, aan de onderkant van het blad te krabben en vervolgens heel even mijn vingers te laten zien. Voor een kat lijkt dit op het klassieke gedrag van een prooi die zich verbergt maar dan toch uit zijn hol tevoorschijn komt. Snel als de bliksem besprong Noga mijn hand en zette er zijn klauwtjes en zijn tandjes in. Ieder contact met hem leverde lichte verwondingen op. Dat is niet normaal. Als kittens spelen en zich normaal hebben ontwikkeld, zijn ze in staat hun tandjes en hun klauwtjes onder controle te houden. Ze doen alsof ze een prooi buitmaken, als onderdeel van hun leerproces, maar het is maar spel en doet geen pijn. Noga krabde en beet, en Agnes en Angela bevestigden dat ze om verwondingen te voorkomen niet meer met hem speelden. En omdat niemand met hem speelde, zorgde Noga zelf voor prikkels. De vrolijke wanorde in dit appartement maakte het tot een waar kattenparadijs, hij kon het tot in alle uithoeken verkennen en zich overal verstoppen. Noga ver-

toonde waar ik bij was gedrag dat op zijn minst eigenaardig was te noemen. Hij maakte gekke sprongetjes en verstopte zich in een geopende kartonnen doos. Tot zover ging alles goed, dit spelletje vinden veel katten leuk. Maar toen viel hij plotseling een inpaklint aan, hoewel dat niet bewoog. Hij greep het met beide pootjes, scheurde het aan repen, rende weg, gleed uit in de gang, en we hoorden iets vallen. Net zo snel als hij was vertrokken kwam hij weer terug en sprong hij opnieuw op mijn schoot. Ik probeerde hem voorzichtig en langzaam te aaien, maar alleen al de aanraking van mijn hand lokte onmiddellijk een reactie uit. Met zijn nageltjes uit greep hij mijn hand tussen zijn voorpootjes en hij beet er hard in. Toch wees niets in zijn gedrag op agressie. De hele scène was ongetwijfeld alleen maar spel, maar werd gekenmerkt door een vrijwel totaal gebrek aan controle. Om dit te verifiëren deed ik wat een moederpoes doet die een kitten corrigeert. Ik tikte met mijn vingertoppen een paar keer zachtjes op zijn snuit. Wie wel eens een moederpoes haar kittens heeft zien opvoeden weet dat ze hen geduldig maar streng en consequent de controle over klauwtjes en tandjes bijbrengt. Dat kan verschillende vormen aannemen.

Voor een televisieprogramma over de ontwikkeling van puppy's en kittens volgden we Letti, een Nebelung*, en haar jongen. Op sommige dagen werden ze voortdurend gefilmd en zagen we dat Letti veel tijd besteedde aan het tot de orde roepen van haar kittens. Hoewel ze hier voortdurend vriendelijk maar stevig mee bezig was (als een kitten met te weinig respect over haar heen duikelde, greep Letti het tussen haar poten en hield ze het een paar seconden vast zodat het niet meer kon bewegen, voor ze het weer liet gaan), hebben we haar nooit hard zien straffen. Als kittens deze boodschap krijgen, weten ze al heel snel dat ze bewegingloos moeten wachten tot de druk die de moeder uitoefent stopt. Maar Noga reageerde

* Een grijsblauwe kat die op een Blauwe Rus lijkt, maar dan langharig.

helemaal niet zo. Toen ik mijn hand uitstak om hem met mijn vinger een paar tikjes te geven, sloeg hij meteen zijn klauwtjes uit en verwondde hij me binnen enkele seconden tot bloedens toe. Ik wil hier nogmaals benadrukken dat wat hij deed op een aanval leek, maar dat het eerder spel was of een ongecontroleerde reactie op een heel lichte bestraffing.

Hoe staat het met zijn zelfcontrole?

Laten we nog eens naar Noga kijken. Agnes riep: 'Ziet u wel, we kunnen er niets aan doen. Hij bespringt ons en hij bijt. Zelfs als we met hem proberen te spelen, zitten we voor we het weten onder het bloed. Dat is voor Angela in haar rolstoel en met haar medicijnen niet te doen.'

Angela's vriendin beklaagde zich over de 'voortdurende aanvallen' van het katje. Om te beoordelen of Noga zich nog zou kunnen ontwikkelen stelde ik een test voor. Ik liet haar met hem spelen en zodra hij 'scherp' werd, vroeg ik haar de interactie te stoppen, haar handen op haar hoofd te leggen en te doen 'alsof ze een boom was', dat wil zeggen niet meer bewegen en haar aanvaller zelfs niet aankijken. Agnes werkte graag mee, Noga begon op haar te klimmen en in haar handen te bijten, en op mijn teken veranderde Agnes in een boom en verroerde ze geen vin meer. Het katje was een beetje verbaasd, maar als iets niet beweegt, zijn katten vindingrijker dan honden. Noga vond in elk geval een manier om die actie te pareren. Hij besloop haar enkels en beet er hard in. Agnes bewoog natuurlijk meteen, wat bij de kat weer nieuwe reacties uitlokte. De strijd was nog niet gewonnen, en dan hebben we het over een tiggertje van amper twee kilo.

Doorvragen naar andere symptomen leidde tot de conclusie dat Noga voldeed aan alle criteria van een hypersensitiviteit-hyperactiviteitssyndroom stadium 2. Hij was zo vraatzuchtig dat hij aan boulimia leed en dat maakte hem natuurlijk tot een dief. Hij sliep

heel weinig en leek altijd in beweging te zijn of op de loer te liggen. Tegenwoordig weten we hoe we deze katten moeten aanpakken. De tweeledige behandeling, met zowel medicijnen als gedragstherapie, geeft zeer goede resultaten. Daardoor hoeven ze niet weg en kunnen ze zich aanpassen aan het gezinsleven. Destijds, toen televisietoestellen nog zo groot waren dat ze voor een kitten konden dienen als start- en landingsbaan, aarzelde ik om een katje van pas vier maanden een geschikt psychotroop middel te geven. De oorzaak van de ontwikkelingsstoornis HsHa ligt in een gebrekkige regulatie van bepaalde neurotransmitters, met name serotonine. Een van de stoffen die dan onze voorkeur hebben, is fluoxetine (Prozac®). Helaas heeft dit antidepressivum een slechte reputatie, en er zijn genoeg mensen die het hebben gebruikt of iemand kennen die het heeft gebruikt met wisselend resultaat. Wij schrijven het voor als medicijn om de stoornis onder controle te houden. Het heeft, altijd in combinatie met gedragstherapie, duizenden honden en katten het leven gered door ze te helpen hun zelfcontrole terug te krijgen. In die tijd was de theorie dat je tot het einde van de ontwikkeling moest wachten voor je zo'n middel kon toedienen, dus niet voor het dier zes tot acht maanden oud was. Noga kreeg daarom een andere behandeling, die hem helaas niet genoeg onder controle hield. Angela en Agnes konden de beten en krabben, die desastreuze medische gevolgen hadden kunnen hebben, niet langer verdragen. Pas een paar weken na het consult hoorde ik dat het katje was weggegeven aan een vriendin met een huis op het platteland. Ik begreep heel goed waarom ze hiervoor hadden gekozen en oordeelde niet. Maar juich niet te vroeg voor een hyperactieve kitten die buiten kan wonen, want zonder zelfcontrole zijn de overlevingskansen niet erg hoog.

Deze geschiedenis met Noga speelde zich ruim tien jaar geleden af, maar is me altijd bijgebleven als een waarschuwing. Na overleg met bevriende psychiaters met wie we al heel lang samenwerken, besloten we de grens die we onszelf hadden gesteld los te laten.

Tegenwoordig aarzel ik niet om al vanaf drie of vier maanden fluoxetine voor te schrijven als de symptomen dat vereisen en het leven van een kitten ermee gered kan worden.

Het gebrek aan controle lag niet aan Noga. We weten nu dat de oorzaak van het probleem ligt in een combinatie van genetische kwetsbaarheid en de omstandigheden waarin een kitten zich ontwikkelt. De aanwezigheid van een evenwichtige moeder is cruciaal voor het aanleren van zelfcontrole.

We moeten niet vergeten dat dicht onder de oppervlakte van onze huiskat nog altijd een wild dier kan schuilgaan. Het is belangrijk om ons daarvan bewust te zijn en het verband te zien tussen oorzaak en gevolg. Katten zijn geen jonge hondjes, ze gedragen zich anders. Noga's geschiedenis herinnert ons eraan dat iedere verstoring van het evenwicht het roofdier weer naar boven kan halen.

Felix 007 in de voetsporen van het stenen tijdperk

Er zijn een paar dingen waarmee we rekening moeten houden.

Twintigduizend jaar nadat de eerste honden met mensen in aanraking kwamen en ze aan een leven samen begonnen, koos een ander roofdier ervoor zijn dagelijks leven met ons te delen.

Maar waar honden en mensen een hechte, nauw verwante sociale structuur en een gemeenschappelijk belang hebben, werd deze nieuwkomer specifiek geworven om te doden.

Hij mocht komen, af en toe onze restjes opeten, de melk van onze koeien drinken en zich warmen aan ons vuur, maar alleen als hij voor ons de muizen en ratten ving die zich tegoed deden aan onze oogsten. Katten kwamen pas bij ons toen we niet meer rondtrokken, maar ons op een vaste plek vestigden en landbouwers werden. Hun aanwezigheid is een gevolg van onze radicaal veranderde levenswijze, en ondanks het wederzijdse gebrek aan vertrouwen

hebben we ons leren schikken in de aanwezigheid van een katachtig roofdier.

Hoe moet het leven zijn geweest van onze verre voorouders, in Azië en Afrika natuurlijk, maar ook in Nederland en België ten tijde van de hunebedden en de grotten van Han en van Lascaux? Of het nu gaat om de sabeltandtijger, die vermoedelijk veel later verdween (10.000 jaar geleden) dan aanvankelijk werd gedacht (500.000 jaar), of om de grottenleeuw die in die beroemde spelonken leefde, een katachtig roofdier roept onmiddellijk het beeld op van gevaar, sluwheid en de kans het er niet levend vanaf te brengen. Hij handelt alleen, vaak in de verborgenheid, is sterk en zijn tanden en klauwen laten het gekozen slachtoffer maar weinig kans een aanval te overleven. In de menselijke verbeelding bestaat die oeroude angst waarschijnlijk nog steeds. Als poes Minoes denkt dat ze een leeuw of een tijger is, wakkert ze de angst dat we een prooi zijn alleen maar aan.

De eerste katachtigen verschenen 12 of 13 miljoen jaar geleden, en de 37 soorten van de familie der *Felidae* hebben nog steeds kenmerken die op nauwe verwantschap wijzen. Zelfs de beste specialisten vergissen zich nog wel eens als ze de schedel van een leeuw proberen te onderscheiden van die van een tijger. Er bestaan drie soorten katachtigen. De *Panthera*, die allemaal een brullend geluid maken. De *Acinonyx*, met alleen de jachtluipaarden, de enige katachtigen die zoals bekend hun nagels niet kunnen intrekken. En de *Felis*, waartoe alle overige 'kleine' katten behoren.

Katten doen alles anders dan andere dieren. Tegenwoordig zijn ze het meest gewilde huisdier, maar de term domesticatie is niet correct, tenzij we het over gefokte katten hebben, die maar een heel kleine groep vormen. De term is alleen van toepassing op soorten die voor voortplanting, fokken en algehele verzorging afhankelijk zijn van de mens. Door domesticatie verandert de morfologie van de soort, die steeds minder lijkt op zijn in het wild levende voorouders. Ondanks de voortdurende inspanningen van veel liefhebbers

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

© ODILE JACOB, Paris, 2022

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2024

D/2024/45/160 – ISBN: 978 94 014 1401 2

Tekst: Claude Béata

Oorspronkelijke titel: La Folie des chats

Vertaling: Marlene Lokin

Vormgeving: Studio Lannoo (stramien) en Keppie & Keppie (zetwerk)

Coverillustratie: Caroline De Cock

Als u opmerkingen of vragen heeft, dan kunt u contact opnemen met onze redactie: redactielifestyle@lannoo.com

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.